Kaiku 1.10.1946

Panun pakinoita

Skandinavista kulttuuria.

Kuten lukija ehkä on huomannut on Sanomalehtimiesten Liitto Kulttuurirahaston myöntämän apurahan turvin ottanut raskaanpuoleiseksi tehtäväkseen kerran syksyssä "guldurellisesti" valistaa meitä pimeitä neekereitä. Niinpä toiset ns. kulttuuriosastojen toimittajien kurssit pidettiin äskettäin toistaviikkoisina Helsingin Yhteiskunnallinen Korkeakoulu keskuspaikkana. Kun minun — oli halua ja aikaa tai ei — piti pistäytyä pääkaupungissa käytin tietysti hyväkseni moiset tilaisuudet ja koetin poimia kulttuurin kultajyväsiä, jotta jos ne mahdollisesti edes hiukan itäisivät sahajauhoperäisessä pääkopassani.

Ehtiessäni mukaan oli juuri Neuvostoliiton kulttuurille omistettu päivä ohitettu. Kuulin erikoisesti mielenkiintoisena mainittavan vt. ja luultavasti tulevan ensimmäisen Venäjän kirjallisuuden professorin, tri Kiparskyn neuvostovenäläisiä kirjailijoita käsitelleen esitelmän. Tulopäiväni oli Skandinavian kulttuurin.

Ensimmäisenä luennoitsijana esiintyi kirjailija Jarl Louhia, mm. romaanien "Kaksiteräinen miekka" (käännytymysromaani ruotsinkielisyydestä suomenkielisyyteen) ja "Noidankehä", lähinnä urheiluromaani, kirjoittaja. Hän valloitti todella kuulijakuntansa halkileikkaavalla tyylillään, laajoja näköaloja avaavilla vertauksillaan. Mehän tunnemme ystäväämme Tanskaa suhteettoman vähän, kun oikein totta puhutaan. Tiedämme, että siellä on paljon voita, josta ynnä muusta olemme saaneet osuutemme, että siellä on viime aikoina ollut liian paljon lihaa, että siellä on aina ollut kuningas, että siellä sodan aikana eli kirjailija ja pappi Kaj Munk, että siellä joskus elivät satu-Andersen ja mainio Jeppe Niilonpoika, mutta kuka sen Jepen nyt oikein kirjoittikaan! Eikö totta, hyvä ystävä?

Kuinka vanha kulttuurimaa Tanska on, sitä harvoin tulemme ajatelleeksi. Suomen edustajana pitkän aikaa maassa elänyt ja siihen tutustunut kirjailija Louhia pystyi valottamaan tämän seikan meille seuraavaan tyyliin: Tanskalaisten esi-isät olivat mukana perustamassa Englannin valtakuntaa. Ei tanskalainen tällä "leuhki", hän toteaa vain. Tai, kun hän huomaa, että Ruotsin kuulu P. A. Hansson, skoonelainen, jälleen on nimitetty pääministeriksi, huomauttaa hän tyytyväisenä, että tanskalaiset edelleen näyttävät hallitsevan Ruotsia, kuten unionin aikana. Vanhassa kulttuurissa on myös ollut kansan voima vaikeina aikoina. Nykypäivän tanskalainen saattaa sanoa, että Ludvig Hollbergin (Jeppe!) huumori esti Tanskaa muodostumasta saksalaiseksi provinsiksi.

Tanskalaiset ovat olleet liikemiehiä — viikingeistä alkaen, nykyisin kyllä paljon sävyisempiä kuin esi-isät. Tanskalaisista liikemiehistä antoi esitelmöitsijä sen tunnustuksen, että he eivät anna arvoa sille, että rikastuu ja osaa rikastua, vaan sille, että osaa käyttää oikein rikkautensa kokonaisuuden hyväksi. Tanskalaiset liikemiehet ovat todella kulttuurin tukijoita.

Puhuttiin sitten rakennustaiteesta ja kodeista, kirkoista ja musiikista. Suomalaista musiikkia eivät tanskalaiset kuulemma ymmärrä paitsi Sibeliusta, jota ainakin sanovat ymmärtävänsä. Puhuja ei ollut, haluamatta olla ilkeä, aivan varma, johtuiko se siitä, että maestromme musiikki on kansainvälistä, vaiko siitä, että — muutkin häntä sanovat ymmärtävänsä. Myöskään suomalainen ei ymmärrä tanskalaisia kansansävelmiä ennenkuin pitkän ajan kuluttua tutustuttuaan sekä maahan, kansaan että ilmastoon.

Tanskalaisten luonteelle kuvaavaa on heidän suuri rakkautensa komediaan, mutta vain hyvään komediaan. Ja teatterista keskustellaan niin paljon, että tuntuu kuin keskustelu olisi yhtä tärkeä kuin itse näytelmäkin.

Jarl Louhian jälkeen puhui lähetystösihteeri Conrad Ovgaard Norjan kulttuuri elämästä saksalaisvallasta vapautumisen jälkeen. Hän tosin luki oslolaisen journalistin Nic. Stang'n kirjoittaman esitelmän, johon hänellä oli aika paljon omintakeista lisättävää. Oli mielenkiintoista kuulla sodanaikaisesta norjalaisesta maanalaisesta ja saksalaisesta maanpäällisestä sivistyselämästä, ennen kaikkea lehdistön osuudesta vastarintaliikkeessä.

Niin lyhyt kuin vapautuksen jälkeinen luova kausi onkin ollut näyttää esim. tästä vuodesta muodostuvan ennätysvuosi mitä julkaistun kirjallisuuden määrään tulee. Seurauksena on luonnollisesti ollut monen huononkin kirjan ilmestyminen, koska ostohalua on ollut. Muistuu vain mieleen esim. talvisodan jälkeinen "sotakirjallisuuskausi" omassa maassamme! Aktiivisten kirjailijain ja taiteilijain nimiluettelossa vilahti näkyviin moni suurellekin yleisölle tuttu nimi, kuten Nordahl Grieg ja Arnud Overland, runoilijat, ja Ronald Fangen, jonka työ päättyi äkkiä ja kesken. Mutta uusia nimiä oli legio ja heistä monille esitelmöitsijä omisti superlatiiveja, jotka panevat odottamaan. Norjan suurimmasta maalarista Edvard Munchista mainitsi puhuja, että hän oltuaan oikeastaan vuosia mitään myymättä testamenttasi koko tuotantonsa, yli tuhat taulua, Oslon kunnalle.

Norjassa työskennellään sivistyselämän kaikilla aloilla päämääränä mahdollisimman monen saattaminen osalliseksi kulttuurin arvoista, koska ei riitä, että ihminen voi tyydyttää aineelliset tarpeensa ja nukkua yönsä rauhassa.

Herra Ovgaard puhui erittäin selvää norjaa, niin että ruotsinkielen avulla ymmärsi esityksen täydellisesti kun ei jäänyt yksityisiä sanoja miettimään.

Illaksi oli Pohjola-Norden kutsunut meidät kahville(äkta!), mutta kun nimimerkki, koska on suomalainen, tunsi niin paljon vetoa sellaiseen "rääkkiin" kuin yleisurheilu, että pyhitti illan akateemisille mestaruuskilpailuille, ei hän voinut olla kahvilla. Leht. Louhia nim. minitsi luonnehtiakseen yksityiskohtaisemmin tanskalaisia, että he yleensä eivät voi käsittää sellaista "itsensärääkkäämistä" (tanskalainen sanonta), mitä esim. rata- ja kenttäurheilu edellyttää, vaan harrastavat mieluummin enemmän herraskaisia, niinsanoakseni, urheilulajeja.

Panu.